

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

22.5.2015

LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

- EU:n toimien pitää lisätä markkinoiden vakautta eikä synnyttää epävarmuutta
- Esitämme, että kansallisten tekijänoikeusjärjestelmien välisten erojen vähentämiseksi tehdyistä ehdotuksista hankkeiden toteutusjärjestyksessä priorisoidaan kohtia 4-5 ja selvitetään faktinen tilanne kohtien 1-3 osalta
- Vaikka EU-alueella tulee voida perustaa rajat ylittäviä verkkopalveluja, EU ei saa luoda sääteilyä, joka estää perustamasta muunlaisia. Tulee olla sopimusvapaus, jonka pohjalta oikeuksia voi ostaa ja myydä myös rajatulle alueelle.
- Laittoman tarjonnan torjumista tulee edistää mm. toteuttamalla välittäjien nykyistä laajempi vastuu
- EU:n alueiden erilaisuus pitää ottaa huomioon eikä yrittää pakottaa kaikkea samaan muottiin
- EU:n laajuista yhtenäistä tekijänoikeuslainsäädäntöä ei tarvita
- Koska digitaalisten markkinoiden kasvu perustuu luoviin sisältöihin, tekijänoikeuslainsäädännön pitää luoda hyvät toimintaedellytykset
- Tekijänoikeuden rajoituksiin tulee turvautua vain erityisesti perustelluissa poikkeustapauksissa

Asia: Lausunto EU:n komission Digitaalisia sisämarkkinoita (Digital Single Market) koskevasta strategia-luonnoksesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiasta ja ohessa LYHDYN kannanotot siitä, mitä tulee ottaa huomioon kun muodostetaan Suomen kantaa digitaalisia sisämarkkinoita koskevaa strategia-luonnokseen.

1. Yleistä – digitaalisten markkinoiden vakauden puolesta

Sisällöntuotanto avainroolissa. On myönteistä, että komissio tiedostaa innovatiivisen yritystoiminnan ja luovien sisältöjen avainroolin digitaalisen markkinan kehittymisen kannalta. Kuluttajat haluavat verkkojen kautta nimenomaan luovia sisältöjä. Siksi on tärkeä turvata sellaiset tekijänoikeudet, että tekijät, esiintyjät ja sisällöntuotantoyritykset pystyvät ansaitsemaan elantonsa ja kilpailemaan muista maanosista tulevan tarjonnan kanssa.

Euroopan kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus on arvokasta. Strategiaa tehtäessä tulee ottaa huomioon, että Euroopan kulttuurinen rikkaus sisältää sen, että sisältömarkkina on kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoinen ja rikkonainen.

Tekijänoikeutta kehitettävä vaiheittain. Euroopan yhteisön tekijänoikeuslainsäädäntöä tulisi kehittää vaiheittain, tutkimalla tapauskohtaisesti huolellisesti, onko yhteisöänsäädännölle tarvetta ja mikä olisi sen sopiva taso. Emme kannata pyrkimystä luoda yhteinen, yhteisön tason tekijänoikeuslainsäädäntö.

Markkinoiden vakaus tärkeää. Euroopan Yhteisön toimenpiteiden tulee lisätä digitaalisten markkinoiden vakautta eikä vähentää sitä. Markkinoilla toimivat yritykset tekevät investointinsa pitkällä tähtäimellä.

Pienten kielialueiden erityispiirteet huomioitava. Pienillä kielialueilla kokonaisia kulttuurin osa-alueita koskeviin digitaalisen yritystoiminnan muutoksiin liittyy myös markkinoiden koon aiheuttamia erityishaasteita, jotka on otettava huomioon harkittaessa tekijänoikeuslain muutoksia yhteisön tasolla.

Yhteisön tason tekijänoikeuslainsäädännön uudistamistyössä tulisikin korostaa

- oikeudenhaltijoiden sopimusvapauden merkitystä,
- kulttuurisen diversiteetin edistämistä sekä
- EU-lainsäädännön subsidiariteettiperiaatetta
- faktapohjaista lähestymistä

Evidence based approach. Parhaiten uudistaminen saadaan kohdistumaan oikeisiin asioihin ja onnistumaan, kun jo suunnitteluvaiheessa toteutetaan huolelliset perusselvitykset kustakin käsiteltävästä kysymyksestä ("evidence based approach") eikä tyydytä eri osapuolten mielipiteiden keräilyyn.

Tekijänoikeuden rajoitukset aina poikkeus. Tekijänoikeusmarkkinoiden toimintaan ei pidä puuttua kevyin perustein. Niinpä tekijänoikeuden rajoituksia tulisi säätää vain sellaisessa tapauksessa, että kyseessä on selvästi identifioitava ja vakava epäbalanssi teosten sopimuspohjaisessa käytettävyydessä. Tekijänoikeuden rajoituksilla on digitaalisessa ympäristössä suora vaikutus kaikkiin markkinatoimijoihin, koska primaari- ja jälkikäytön rajat ovat hälvenneet. On myös ilmeistä, ettei – toisin kuin eräissä yhteyksissä on väitetty – fair use -doktriinia voida sellaisenaan tuoda maihin, jotka nojaavat toisenlaiseen oikeudelliseen perinteeseen¹.

Hyvä esimerkki markkinoiden itseohjautuvuudesta on "user-generated content". Tietoverkkoon sijoitetun aineiston määrä on kasvanut räjähdysmäisesti ja sen ympärille on kehittynyt uusia liiketoiminnan muotoja. Merkittävää tarvetta erityissääntelyyn ei kuitenkaan ole näköpiirissä, pääosin tämä uusi alue toimii markkinave-toisesti hyvin eikä aihetta yhteisön tason väliin tulemiselle ole.

2. Esitettyjen hankkeiden toteutusjärjestys

Tiedonannossa todetaan, että ”Niiltä osin kuin on jo tarpeeksi näyttöä poistettavista esteistä, komissio tekee lainsäädäntöehdotuksia ja aloitteita, jotta sisämarkkinat saataisiin palvelemaan kuluttajia ja yrityksiä koko laajuudessaan. Jos taas oikean toimintatavan määrittäminen vaatii lisää kuulemisia ja näyttöä, komissio keskustelee sidosryhmien kanssa mahdollisista vaihtoehdoista (s.19).

Tiedonannossa kiirehditään kansallisten tekijänoikeusjärjestelmien erojen vähentämiseen ja teosten saata-vuuden laajentamiseen tähtäviä lakiehdotuksia, jotka ehdotetaan tehtäväksi jo vuoden 2015 aikana. Nämä lakiehdotukset koskisivat seuraavia teemoja

1. Laillisesti hankitun sisällön siirrettävyys,
2. Rajat ylittävä pääsy laillisesti ostettuihin verkkopalveluihin kunnioittaen oikeuksien arvoa audiovisuaalialalla,
3. Lisää oikeusvarmuutta sisällön rajat ylittävään käyttöön tietyissä tarkoituksissa (esimerkiksi tutkimus, koulutus, tekstin ja datan louhinta) säätämällä yhdenmukaisista poikkeuksista
4. Selvennystä sääntöihin, joita sovelletaan verkossa toimivien välittäjien toimintaan tekijänoikeus-suojatun sisällön suhteen ja
5. Teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon nykyaikaistaminen vuonna 2016 keskittyen erityisesti kaupallisessa laajuudessa tehtyihin rikkomuksiin (ns. ”seuraa rahaa”-lähestymistapa) sekä täytäntöönpanon toimivuuteen yli rajojen” (s.8).

Digitaalisten markkinoiden toimivuuden ensimmäinen ehto on, että kyseessä ovat laillisesti toimivat markki-nat, vain niillä voi tapahtua aitoa kestävästä kehitystä.

- Esitetyt, käsityksemme mukaan laittoman aineiston jakelun estämistä tehostavat pyrkimykset kohdissa 4 ja 5 ovat erittäin tervetulleita ja ne tulisi asettaa etusijajärjestyksessä ensimmäiseksi, kaikilta osin jo vuodelle 2015.

---

¹ "Dangerous Exception: The Detrimental Effects of Including "Fair Use" Copyright Exceptions in Free Trade Agreements" ; Manne&Morris – ICLE Intellectual Property Research Program, White Paper 2015-1

- markkinavaikutuksiltaan vaikeasti arvioitavien esityskohtien 1-3 osalta tilanne ei ole se, että ” on jo tarpeeksi näyttöä poistettavista esteistä”. Niiden kohdalla olisi ennen aikaista ryhtyä tekemään jo vuonna 2015 lakiehdotuksia.

Mainittujen asiaryhmien 1-3 kohdalla ”oikean toimintatavan määrittäminen vaatii lisää kuulemisia ja näyttöä” ja komission tulisi toimia oman ohjelmansa mukaisesti, ” komissio keskustele sidosryhmien kanssa mahdollisista vaihtoehtoista”.

Ehdotammekin, että komissio muuttaa suunnitelmaansa, eikä pyri vuonna 2015 tehtäviin lakiehdotuksiin, vaan keskittyy kyseisten asiaryhmien kohdalla kysymysten huolelliseen, monipuoliseen selvittämiseen.

Todettakoon, että Komissio ilmoittaa myös aikovansa käynnistää ennen vuoden 2015 loppua **kokonaisvaltaisen arvioinnin** jossa käsitellään muun muassa kysymystä siitä, mitkä ovat parhaat tavat puuttua laitto- maan sisältöön internetissä (s.13). Tältäkin osin toivomme, että Komissio asettaisi aikataulussaan etusijalle laillisen markkinan toimivuuden edistämisen ennen mahdollisia muita toimenpiteitä.

3. Portability - esteiden poistaminen musiikki- ja av-palveluiden siirrettävyyden tieltä EU-maissa

Ei pakkoa rajat ylittävyyteen. Komission tiedonannon kohdassa 2.3. käsitellään ns. perusteettomien maara- joitusten ehkäisemistä ja kohdassa 2.4. tekijänoikeusjärjestelmää. Näissä kohdissa esiintyy vahvasti ajatus, että kuluttajan pitäisi pystyä käyttämään myös toisen EU-maiden verkkopalveluita ja että yhdessä maassa ostetun palvelun pitäisi kuluttajan mobiililaitteessa toimia kaikissa muissakin EU-maissa.

Palveluntarjoajilla pitää olla mahdollisuus perustaa rajat ylittäviä koko EU-alueella toimivia palveluja. Kaik- kien verkkopalveluiden pakottaminen samaan muottiin ei kuitenkaan ole perusteltua. Sopimusvapauden tulee olla ehdoton lähtökohta. Palveluilla on erilaisia ansaintalogiikoita. Osa on mainosrahoitteisia, osa perustuu kuluttajien käyttömaksuihin jne. Jo tämä vaikuttaa siihen, miten laajoja oikeuksia palvelun kannattaa ostaa.

- Jos palvelun tulot perustuvat asiakkaiden maksamiin käyttömaksuihin, sen voi olla perusteltua hank- kia oikeudet koko EU-alueelle.
- Jos taas palvelu on mainosrahoitteinen, sen ei kannata ostaa sisältöjen oikeuksia laajemmalle alueelle kuin, mille se myy mainontaa. Jos mainostajina esimerkiksi toimivat suomalaiset kaupungit ja palvelun kielenä on suomi, oikeuksia ei kannata ostaa koko EU-alueelle.

Alueet ovat erilaisia. Kielellisten ja alueellisten markkinoiden olemassaolo on tosiasia. Siksi palveluntarjo- ajilla pitää olla oikeus itse päättää, miten laajalle alueelle he haluavat ostaa tarvitsemansa oikeudet.

Todettakoon lisäksi, että kansalaisten tulotasossa on EU-maiden välillä merkittäviä eroja. On myös syytä ottaa tämä asia huomioon. Mitä seuraisi, jos maakohtaisia verkkopalveluita ei saisi perustaa vaan kaikkia palveluja pitäisi voida käyttää kaikista EU-maista käsin?

Sehän johtaisi siihen, että kaikkien (kuluttajille maksullisten) verkkopalvelujen hinnat ajettaisiin samoiksi kautta EU:n. Silloin nämä palvelut olisivat joidenkin EU-maiden hintatasoon nähden suhteettoman edullisia ja toisten hintatasoon nähden suhteettoman kalliita. Edistäisikö suhteettoman kallis hintataso oikeasti digitaal- lisen markkinan kehitystä näissä maissa?

Sopimus-vapaus antaa markkinoille tilaa kehittyä. Jatkossa olisi selvitettävä, mitä ”perusteettomilla” maarajoituksilla tarkoitetaan. On selvää, että sisältötuotannon rahoitusmallien, palveluiden ansaintamallien tai kulttuurisen monimuotoisuuden säilyttämisen täytyy olla sallittuja perusteita maarajoitusten soveltamisel- le.

AV- ja musiikkipalveluiden käytettävyyden maasta toiseen siirryttäessä ei siis ole tosiasiaa lainsäädännöllii- nen. Kyse on ensisijassa siitä, millaisia palveluja markkinoilla toimivat yritykset tuottavat. Palveluntarjoajat pyrkivät vastamaan todelliseen kuluttajakysyntään. Vaikka palveluntuottajat pystyvät nykyisin ostamaan oikeuksia useampaan maahan, kysyntä on ohjannut tarjoamaan palveluita (esim. kielisyydestä) usein kansalli- sesti.

On normaalia markkinataloutta, että palveluita tarjoavat yritykset optimoivat kustannuksiaan. Jos valtaosa palvelun asiakkaista käyttää sitä pääsääntöisesti tietyllä alueella, palvelun tuottajalla ei ole järkisyytä ostaa oikeuksia laajemmalle alueelle. Jos taas palvelu tahdotaan suunnata koko EU:n alueelle, silloin oikeudet kannattaa ostaa koko alueelle.

Tämän on kuitenkin pysyttävä palveluntuottajan vapaana valintana. Lainsäädännöllä ei tule määrätä pakottavasti teosten käyttöoikeuksia koskevien sisältöpalvelujen maantieteellisestä ulottuvuudesta. Sopimusvapaus mahdollistaa sen, että oikeuksia voi ostaa sekä yhden että useamman maan alueelle. Jos useamman maan alueella toimivalle palvelulle on riittävästi kysyntää, sellaisia markkinoille varmasti syntyy. Markkinoiden on annettava kehittyä.

3. Laittoman tarjonnan torjuminen internetissä

On tärkeää säätää yhteisötasolla tehokkaasti oikeudenhaltijoiden toimintaa turvaavista keinoista ja kitkeä piratismi. Komission tiedonannon kohdassa 2.3.2. on kannatettavia esityksiä. Välittäjiltä on syytä vaatia suurempaa vastuuta ja huolellisuutta

Esimerkiksi yhdessä jäsenvaltiossa annetun kieltomääräyksen tulisi olla helposti toistettavissa muissa jäsenvaltioissa. Yhtenäinen oikeusturva olisi alan toimijoille tärkeä askel palveluiden laajentamiselle ja sisällön kehittämiseksi.

- Yhteisön tasolla ilmeinen uhka oikeudenhaltijoille on edelleen se, että täytäntöönpanotoimien sovellettavuudessa tehdään ero kaupallisen ja "ei-kaupallisen" välillä. Käyttäjille ilmainen palvelu generoi ylläpitäjilleen tuottoja muilla tavoin.
- Yhteisön säännökset ja oikeuskäytäntö ovat määrittäneet ISP:n roolin selvästi. Ongelma on puutteellisessa tai liian hajanaisessa implementoinnissa eri jäsenvaltioissa. Komission tulisi kiinnittää tähän enemmän huomiota ja varmistaa harmonisointi tältä osin myös käytännössä.
- ISP:n lisäksi verkossa toimii myös joukko muita välittäjiä, joilla on rooli oikeudenloukkauksissa. Mainos- ja maksuvälittäjien tulisi aktivoitua oikeudenloukkauksien torjunnassa tai ainakin pidättäytyä edistämästä harmaata taloutta (ns. Follow the Money -approach).
- Tulisi tutkia, voidaanko mainonnan ja verkkomaksupalveluiden välittäjille asettaa korostettu huolellisuusvelvollisuus koskien mainontaa oikeudenloukkaussivustoilla tai maksuliikennepalvelun järjestämistä oikeuksia loukkaavalle toiminnalle.

4. Keskeisten rajoitussäännösten toimivuus ja tehokkuus rajat ylittävissä tilanteissa - kirjastot, arkistot, opetus, tutkimus, vammaiset, tekstin ja tiedon louhinta.

4.1. Teosten rajat ylittävän käytön edistäminen

Tulisi selvittää, voitaisiinko tarkoin rajatuissa tapauksissa ja hyvin määritellyin ehdoin sopimuslisenassin nojalla tehtyjä sopimuksia tulkita siten, että ne mahdollistaisivat yli rajojen tapahtuvan, esimerkiksi vastavuoroisen lisensoinnin. Samanlainen ratkaisu voisi mahdollisesti koskea joitakin muita sopimukseen perustuvia, alueellisesti rajoitettuja tekijänoikeuksien hallinnointiratkaisuja.

Tällaiseen lisensointiin näyttäisi olevan tarvetta eräillä opetus- ja tutkimuskäytön alueilla sekä muistiorganisaatioiden digitoimien teoskokoelmien saattamiseksi laajemmin esimerkiksi eri maiden tutkijoiden saataville.

Tekijänoikeusjärjestöjen yhteistyö, vastavuoroiset sopimukset ja sopimuslisenssi yhdessä takaisivat ratkaisun, jota pystytään joustavasti mukauttamaan muuttuvassa toimintaympäristössä.

4.2. Tekijänoikeuden rajoitukset

Kannatamme nykyistä, joustavaa yhteisölainsäädännössä omaksuttua tekijänoikeuden rajoituksia koskevaa ratkaisua, joka perustuu yhteisön tasolla määriteltyihin, valittavissa oleviin tekijänoikeuden rajoituksiin. Emme näe riittävää perustetta väitteelle, että yhteisön tasolla määritellyt pakolliset tekijänoikeuden rajoitukset

set olisivat parempi keino. Jäsenvaltioilla on osin erilaisia oikeudellisia traditioita ja käytäntöjä jotka ovat muovanneet myös markkinoiden kehittymistä.

Käsityksemme mukaan rajoitusten ja poikkeusten territoriaalisuus ei yleensä haittaa lisensointia, vaan pikemmin tukee sitä ja jäsentää tosiasiallisia, paikallisia markkina-alueita. Kansainväliseen levitykseen tarkoitetuille teoksille on omat, toimivat jakelukanavansa ja -menettelynsä. Teosten käyttömarkkinat ovat valtaosin paikallisia ja on tärkeää ja yhteisön peruspäämäärien mukaista, että tähän ei puututa. Teosten saatavuus ja niiden käytöstä sopiminen alueellisesti ei ole ollut ongelma.

Vakaa oikeudellinen toimintaympäristö on erityisen tärkeää nykyisessä markkinatilanteessa, jottei sisältöjä verkossa hyödyntäville toimijoille, jotka eivät kuitenkaan investoi sisältötuotantoon, anneta ylivaltaa. Tämä olisi hyvin vahingollista eurooppalaisille sisältötuottajille.

4.3 Muistiorganisaatio ja teosten massadigitointi

Olisi tärkeää, että kirjasto- arkisto- ja museolaitoksen kehittämisessä tulisi nykyistä vahvemmin esiin julkisen vallan neutraliteetti suhteessa eri osapuolten välisiin taloudellisiin intresseihin. Euroopan unionin tulisi tarkastella laajemmin luovan talouden menestymisen perustoiminnan ehtoja eikä kirjasto-, arkisto- ja museolaitoksen toimintaa saa ohjata sellaiseen suuntaan tai sellaisilla arvoilla, jotka ovat omiaan vaarantamaan luovan työn menestymisen mahdollisuuksia. Tämä olisi erittäin lyhytnäköistä kulttuuripolitiikkaa.

Yhteisötasolla tulisi pyrkiä vahvistamaan teosten käyttöä koskevia lisensointiratkaisuja. Suomessa ja eräissä muissa pohjoismaissa tästä onkin hyviä esimerkkejä.

4.4. Opetus ja tutkimus

Paras keino edistää laadukkaiden sähköisten oppimateriaalien syntyä on, että oikeudellinen toimintaympäristö säilyy vakaana. Tässä vaiheessa ei pitäisi millään toimenpiteellä vaikeuttaa ammattimaisten sähköisten oppisisältöjen syntyä. Se, että oikeudellinen toimintaympäristö säilyy vakaana, on paras tapa turvata markkinaehtoisten ratkaisujen syntyä.

Nykyiset direktiivin mukaiset rajoitukset ja poikkeukset ovat riittäviä opetus- ja tutkimuskäytön tarpeisiin. Eurooppalaiset valokopiointi- ja av-alan tekijänoikeusjärjestöt ovat sopineet laajasti opetus- ja tutkimuskäytön luvista mukaan lukien ”illustration for teaching.”

Olisi tärkeä rajata direktiivissä mainittu määritelmä ”illustration for teaching” niin, että se ei tarkoita laajamuotoisempaa oppimateriaalien tai muiden suojattujen teosten kopiointia tai saataville saattamista. Tällaisia käyttötapoja lisensoivat joko oikeudenhaltijat suoraan itse tai heitä edustavat järjestöt.

Antipiratismin tehostaminen lainsäädännön keinoin on tärkeää myös sähköisten oppimateriaalien kehityksen kannalta.

Kaikkien yhteisön tasolla tehtävien ratkaisujen tulisi edistää käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden sopimusratkaisuja ja teosten käyttöä koskevaa lisensointia. Eräissä tapauksissa teosten massakäytön ratkaisemiseen opetuksessa ja tutkimuksessa tarvitaan helpotettuja lupamekanismeja, kuten sopimuslisenssi. Tekijänoikeutta koskevat rajoitukset voivat koskea vai satunnaisia käyttötilanteita ja vain teosten pientä osaa.

4.5. Tiedon louhinta

Oikeudenhaltijoiden tavoitteena on pyrkiä luomaan tiedon louhintaan sopivat sopimusratkaisut. Tätä tulisi edistää myös yhteisön tasolla.

Tiedon louhintaa koskevat määritelmät ovat niin laajoja ja epämääräisiä, että ne näyttävät kattavan lähes kaiken tutkimuksen - jos käytössä on tietokone, dataa ja jonkinlainen tutkimussuunnitelma. Selvitystä esimerkiksi siitä, minkälainen määrä dataa tai tekstiä tekee tutkimustilanteesta ”louhinta” ei ole ollut tarjolla.

Jos organisaatiossa käsitellään omaa tilastollista aineistoa, ei yleensä sanota, että kyse on tiedon louhinnasta. Menetelmällisessä mielessä kyse lieneekin useimmiten tavanomaisesta tilastollisesta analyysistä tms. Tiedon

louhinta – käsitettä sovelletaan ilmeisesti lähinnä silloin, kun puhutaan muiden kuin tutkijan omistamasta tiedosta, datasta tai teoksista. Herääkin kysymys, tavoitellaanko uudella käsittekonstruktioilla jonkinlaista uutta, tutkimusintressissä tapahtuvaa yleistä digitaalisen tiedon, teosten ja datan käytön oikeutta?

Tiedon louhinnan järjestämiseen liittyy ainakin seuraavia tekijänoikeudellisia kysymyksiä:

- 1. Luoksepääsyoikeus** – millaisilla ehdoilla tutkimusta harjoittava saa aineiston käsiinsä.
- 2. Kopiointioikeus** – liittyykö aineistojen käsittelyyn vain efemäärinen kopiointi vai onko kyseessä esimerkiksi tutkimusten todennettavuuden vuoksi myös teosten muunlainen, pysyvämpi kopiointi
- 3. Yleisön saataville saattaminen.** Tiedeyhteisön kannalta on tärkeää, että kohdeaineistot ovat ainakin jossakin määrin myös myöhemmin tarkasteltavissa.
- 4. Tiedon louhintaa koskevat palvelut tiedeyhteisölle** – laajojen tekstimassojen kerääminen, tarjoaminen tutkijoiden käyttöön sekä tiedonlouhintaan liittyvien ohjelmistojen kehittäminen tapahtuu yliopistojen piirissä ammattimaisissa, toimintaa keskitetysti hallinnoivissa infrastruktuurihankkeissa. Tällöin on kyse ammattimaisesti järjestetystä palvelusta, ei yksittäisten tutkijoiden omasta toiminnasta.

Tekijänoikeuden rajoituksiin keskittyvä keskustelu tiedonlouhinnasta näyttäisi rajoittuvan usein kohti en 1 ja 2 tarkoittamien kysymysten tarkasteluun, lähinnä yksittäisen tutkijan näkökulmasta. Tekijänoikeuksien rajoituksilla ei kuitenkaan voida ratkaista laajemman, instituutioiden ja yhteisöjen tasolla tapahtuvan tiedon louhinnan kysymyksiä 3 ja 4.

Tiede- ja tutkijayhteisöjen kannalta tiedon myöhempi todennettavuus on keskeinen vaatimus ja se edellyttää kohdeaineistojen todennettavuutta ja käytettävyyttä pitkällä aikajänteillä. Vain institutionaalisten toimijoiden kanssa tehtävät sopimukset voivat taata tämän. Sopimusratkaisut ovat tässä mielessä ainoa kestävä pitkän tähtäimen tie onnistuneeseen teosten käyttöön tiedon ja tekstin louhinnassa.

Olisi tarpeellista, että opetus- ja tutkimuskäyttöön sovellettuja lisensointimalleja kehitettäisiin eurooppalaisessa yhteistyössä niin, että myös rajojen ylitse tapahtuva lisensointi olisi joissakin teosten masakäytön tilanteissa – kun oikeudenhaltijat sitä haluavat – mahdollista. Tiedon louhinta saattaisi olla sovelias kohde tällaiselle, rajat ylittävälle sopimustoiminnalle. Sopimuslisenssi tarjoaa mahdollisuuksia tutkimuskäyttöön lisensointiin myös tiedonlouhinnan alueella. Tästä on Suomessa olemassa esimerkki, sillä Kopiosto on sopinut Kansalliskirjaston digitaalisten aineistojen käytöstä eurooppalaisessa Clarin-infrastruktuurihankkeessa

Tiedon louhinnan käsite on epäselvä eikä epäselvän käsitteistön pohjalta pidä lähteä tekemään tekijänoikeuslakia koskevia järjestelyjä tai ratkaisuja. Todettakoon vielä, että EU:n tiedonlouhinnasta tehty asiantuntijaraportti myöntää, ettei Yhdysvalloissa ole varmuutta siitä, mihin mittaan tieto louhinta on Fair Use -doktriinin nojalla sallittua – toisin kuin monet asiasta puhuvat Euroopassa väittävät.

5. Muita kysymyksiä

5.1. Yleisön saataville saattamisen käsite. EU-tuomioistuimen viimeaikaiset tulkinnat yleisön saataville saattamisen käsitteestä ovat herättäneet asiantuntijoissa eriäviä mielipiteitä ja alan toimijoissa myös huolta siitä, mihin suuntaan tämä digitaalisten sisältömarkkinoiden kannalta keskeinen oikeudellinen sääntelymekanismi on kehittymässä.

Käsityksemme mukaan olisi aiheellista harkita, olisiko komissiolla käytettävissä keinoja nykyisen osin haipuilevan tulkintalinjan vahvistamiseksi sellaiseksi, että yhteisössä omaksuttu tulkinta on varmasti sopiva tekijänoikeuden kansainvälisten konventioiden kanssa. Alan toimijoiden kannalta oikeusvarmuus näissä kysymyksissä on aivan ratkaisevan tärkeää.

5.2. Linkitys. Oikeudenhaltijan yksinoikeutta tulisi vahvistaa erityisesti, kun on kyseessä voiton tai taloudellisen hyödyn tavoittelu käyttämällä laajasti ja järjestelmällisesti toisten toimijoiden verkkoon laittamaa aineistoa linkittämällä ja tarjoamalla sitä yleisön käyttöön. Erilaisten linkkien tekijänoikeudellinen asema kaippaa tältä osin selventämistä.

5.3. Suoja-aika. Av-teosten esiintyvien taiteilijoiden suoja-aika tulisi harmonisoida samaksi musiikin alan esittävien taiteilijoiden suoja-ajan kanssa. Muiden teosten osalta suoja-ajan lyhentäminen ei voi tulla kyseeseen, koska nykyinen suoja-aika on vakiintunut.

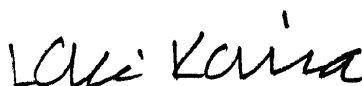
5.4. Tekijänoikeuden loukkaukset. Nykyinen menettely teosten luvattoman verkkokäytön estämiseksi tai keskeyttämiseksi on oikeudenhaltijoille hidas ja raskas. Oikeudenloukkaaja voi menettelyn aikana ja sen hitaudesta johtuen ansaita oikeudenloukkauksellaan huomattavia rahamääriä, mikä puolestaan rohkaisee uusiin oikeudenloukkauksiin. Oikeudenhaltijan tulisi voida keskeyttää kaikenlaiset oikeudenloukkaukset, eikä pelkästään ne joilla on selkeä kaupallinen tarkoitus.

5.5. Investoiminen digitaalisiin sisämarkkinoihin. Koska verkossa toimiva digitaalinen sisämarkkina on sisältövetoinen, investoiminen sen kehittämiseen edellyttää investoimista eurooppalaiseen sisältötuotantoon. Komission suunnitelmissa rahoituksen saannin helpottamiseksi tulee huomioida sisältötuotanto-alan tarpeet.

Helsingissä 22.5.2015

Anne Salomaa
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Projektinjohtaja

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä on mukana 16 järjestöä: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto SEL ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallenneyhdistys FIGMA ry, Musiikki-tuottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Säveltäjät ja sanoittajat Elvis ry, Suomen Säveltäjät ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry ja Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.